

СІЛЬСЬКІ ДОШКІЛЬНЯТА І ШКОЛЯРІ ПІД ОДНИМ ДАХОМ: РОЗДУМИ З ПРИВОДУ НАБУТОГО ДОСВІДУ

Закон України “Про освіту” (1991 р.) визначає освіту як основу інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави, а за мету ставить всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, здібностей тощо. Закон гарантує право громадян на вибір навчально-виховного закладу, яке забезпечує розгалужена мережа різних типів і форм власності. За рішенням місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для задоволення освітніх потреб населення можуть створюватися навчально-виховні комплекси “дошкільний навчальний заклад - загальноосвітній навчальний заклад”, “загальноосвітній навчальний заклад - дошкільний навчальний заклад”.

Серед перших дослідників, які звернулися до вивчення комплексу “школа-дитячий садок” слід назвати Кузя В. Г. (1992 р.). У дисертації Печенко І. П. досліджено проблему соціалізації дітей 5-7 років в умовах діяльності сільських навчально-виховних комплексів “школа - дошкільний навчальний заклад” (2002 р.). У контексті окремих аспектів виховання та навчання дітей в умовах навчально-виховного комплексу “школа-дитячий садок” вивчалися Федоровою М. А. (2005 р.), Уфимцевою С. В. (2007 р.), Чепкою О. В. (2011 р.), Гаврилук С. М. (2012 р.).

Перші публікації про створення нового навчально-виховного комплексу “дитячий садок-школа” з’явилися 30 років тому. Методичний журнал “Дошкільне виховання” у 1983 році привернув увагу широкої громадськості на цікавий досвід та актуальні пошуки можливих шляхів перебудови сільської малокомплектної школи і такого ж дошкільного закладу.

На той час в Україні налічувалося близько п’яти тисяч малокомплектних загальноосвітніх шкіл, це означало, що досвідчені педагоги

і площа типових приміщень використовувалася не повністю. Водночас, за даними ЦСУ, понад півтори тисячі господарств у сільській місцевості не мали дошкільних закладів, а ряд малокомплектних дошкільних закладів через слабку матеріальну базу і брак кваліфікованих кадрів не забезпечував належного рівня навчально-виховного процесу.

Ініціатором створення об'єднаних закладів “школа-дитячий-садок” у сільській місцевості виступила Хмельницька область. Про п'ятирічний досвід діяльності (психолого-педагогічні, соціальні, організаційно-фінансові засади) такого закладу у селі Цвітоха Славутського р-ну розповів кореспонденту журналу “Дошкільне виховання” директор Цвітоської середньої школи, кандидат педагогічних наук Мітюк В. І. На думку педагога, єдність дій школи і дитячого садка “сприяє вищій ефективності комплексного підходу до виховання дітей з наймолодшого віку”. Соціально-педагогічний ефект діяльності комплексу “дитячий садок-школа” вбачав у відчутному зростанні авторитету школи, відколи до її імені приклялася ще одна частина – садок. Директор був глибоко переконаний, що школа в селі назавжди лишиться важливим фактором соціального розвитку. Кількість дітей у ній дає змогу без побоювань брати на свою відповідальність і дошкільнят – своїх майбутніх учнів. А ще сільські комплекси “дитячий садок-школа”, безперечно, сприяють виконанню матерями завдань у суспільному виробництві.

Цвітоські освітяни були не єдиним педагогічним колективом республіки по створенню об'єднаного навчального закладу “дитячий садок-школа”. Наприклад, на початок нового 1983/84 н. р. тільки у 18 селах двох районів Хмельниччини створюються “школи-дитячі садки”, де до того часу не було постійно діючих дошкільних закладів. В області було розроблено перспективний план створення по всіх районах об'єднаних закладів “школа-дитячий садок”, завдяки чому тільки у цьому ж навчальному році планувалося охопити суспільним вихованням ще 2,5 тисячі дошкільнят.

Цією стежкою пішли черкащани, дніпропетровці, житомиряни, кримчани, полтавчани. Не все виходило, виникали проблеми при розв'язанні матеріальних, фінансових, педагогічних питань.

Практики наводили багато аргументів на користь створення, особливо в глибинних сільських районах, комплексів “школа-дитячий садок”. “Невеличких сіл, де дітей, можна сказати, по пальцях рахують, у нас багато, з приміщеннями для постійно діючих дошкільних закладів сутужно, а готувати малят до навчання у школі треба. Тай й з другого боку, буде, хай невеличкий, садок, об'єднаний зі школою, то й проблему гарячого харчування учнів у малокомплектній легше буде розв'язати, і база шкільна краще використовуватиметься”, – ділилася думками щодо значення нових типів навчальних закладів завідувача Народицьким районним відділом народної освіти Житомирської області Гостева І. Перший об'єднаний заклад “школа-дитячий садок” у цьому районі було організовано у селі Мотійках на базі малокомплектної початкової школи, де до 1983 року ще не було дошкільного закладу. А вже за три роки в 16 районах Житомирської області з урахуванням дитячого контингенту були створені заклади “школа-дитячий садок”.

Проте, у 1983 році “дитячий садок-школа” мав статус неформального об'єднання, в силу відсутності положення та інших нормативних документів.

Міністерство освіти УРСР позитивно оцінювало організацію об'єднаних закладів “школа-дитячий садок”, підтверджувало доцільність і перспективність таких установ, особливо в сільській місцевості.

Науково-дослідні інститути педагогіки і психології, Республіканський учбово-методичний кабінет дошкільного виховання було зобов'язано до 1 січня 1984 р. розробити рекомендації по вихованню і навчанню дітей в умовах освітньо-виховного комплексу “школа-дитячий садок” і з 1984 року шляхом експерименту розпочалося впровадження закладу “дитячий садок-школа” в окремих сільських районах.

Не всі обласні відділи народної освіти могли звітувати про високі показники створення цих закладів. Повільно зростала мережа комплексів у Чернівецькій, Чернігівській областях.

Проте на початок 1991 року у сільській місцевості України їх нараховувалося близько 760.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бурова А. Добрі руки громади / Алла Бурова // Дошкільне виховання. – 1991. - № 4. – С. 4.
2. Гостєва І. Перші спроби / І. Гостєва // Дошкільне виховання. – 1983. - № 9. – С. 23.
3. Довідки про результати перевірки роботи відділів народної освіти, шкіл, дошкільних закладів та про розвиток народної освіти за 1986 р. –ЦДАВОВУ України, ф. 166, оп. 15, спр. 9291, 151 арк.
4. Закон України “Про освіту” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>. - Назва з екрану.
5. Кроки становлення // Дошкільне виховання. – 1983. - № 5. – С. 22-23.
6. Леонідова О. Заспів Хмельничан / О. Леонідова // Дошкільне виховання. – 1983. - № 9. – С. 23.
7. Перед новим стартом // Дошкільне виховання. – 1983. - № 12. – С. 1.